

IZVJEŠĆE ZA PROGRAM

RADIONICE EMOCIONALNE PISMENOSTI

**RUJAN 2009.–
SVIBANJ 2010.**

NAZIV PROGRAMA:

Radionica emocionalne pismenosti

ISHODIŠTE PROGRAMA:

Nacionalna kampanja protiv tjelesnog kažnjavanja djece Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine donesene od strane Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Područje I. – odgoj i obrazovanje;

- Mjera 4 - razvijanje učinkovitih preventivnih programa

Područje IV. – uloga obitelji u odgoju i obrazovanju djece;

- Mjera 9. - pružati društvenu potporu obitelji u obavljanju odgojne uloge

Područje VI. – djeca s poremećajima u ponašanju;

- Mjera 6. – izraditi program vršnjačke pomoći u lokalnoj zajednici i uključivanje djece u prevenciju poremećaja u ponašanja

Područje XII. Slobodno vrijeme i kultura djece;

- Mjera 2. - poticati djecu na socijalizaciju, širenje znanja, stvaralačko izražavanje i djelovanje, aktivni odmor i razonodu

Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu

Područje 4.3. Prioritetne preventivne mjere;

- Mjera 4.3.13. Razvijati i uspostaviti program vršnjačke pomoći u lokalnoj zajednici, održavati radionice u cilju osnaživanja vršnjaka kao sudionika u prevenciji poremećaja u ponašanju – edukacija djece edukatora, te pratiti i evaluirati provedbu programa

Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008.-2011.g. donesen od strane Vlade Republike Hrvatske

Područje: Djeca

55. Cilj: Promovirati prava djece

- Mjera 55.1.: Osnažiti i podržati provedbu mjera Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine i Programa aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima

59. Cilj: Suzbijanje nasilja nad djecom

- 59.1. Mjera: Osmišljavati javna djelovanja kojima se prevenira tjelesno kažnjavanje djece te se upozorava na štetnost i zabranu drugih oblika nasilja nad djecom.

Područje: Mladi

63. Cilj: Suzbijanje nasilja među mladima

- 63.1. Mjera: Uvesti i provoditi različite mjere suzbijanja nasilja među mladima uključujući i adolescentske veze

Nacionalni program za mlade Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Područje 5. AKTIVNO SUDJELOVANJE MLADIH U DRUŠTVU

- Mjera 9. Poticanje volonterstva među mladima

Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu

- Mjera 4.3.2.1. Organizacija radionica, okruglih stolova i programa umjerenih smanjenju nasilja među mladima

Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih 2009 – 2012

Područje 4.3. – osnaživanje obitelji

- Mjera 3 – Definirati mjere rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika
- Mjera 4 – osigurati pomoć djeci koja žive u rizičnim uvjetima i djeci i mladima rizičnog ponašanja

VODITELJICA PROGRAMA:

Sandra Matošina Borbaš, prof. psihologije

IZVODITELJI PROGRAMA:

Sandra Matošina Borbaš, prof. psihologije

Dorotea Feketić, učenica

Ivona Jurec, učenica

Helena Gašparić, učenica

Mirela Lacko, učenica

Tena Jović, učenica

Tajana Horvat, učenica

SURADNICI:

DV Cvrčak, Virovitica, ravnateljica Ana Tomac

TRAJANJE 1. DIJELA PROGRAMA:

rujan 2009. – prosinac 2010.

KORISNICI:

1. **djeca** predškolske dobi koja pohađaju, ili ne pohađaju DV Cvrčak – **ukupno 13 djece**, iz 4 različite odgojne skupine, dok jedna djevojčica koja je pohađala Radionice nije išla u vrtić. Dob djece je bila **od 3 do 6 godina**.
2. **roditelji** djece koja pohađaju radionicu – ukupno je na oba roditeljska sastanka sudjelovalo **11 roditelja**.
3. **mladi** srednjoškolske dobi koji su se uključili u suvoditeljstvo radionica – ukupno je u radionicama bilo **6 suvoditeljica**, djevojke koje su tijekom šk. godine 2008./2009. pohađale program Aktivni nenasilnici, te završili dodatnu edukaciju za vođenje ovog programa s predškolicima. Sve su učenica 4. razreda Gimnazije P.Preradovića i imaju **17-18 godina**.

CILJEVI:

1. djeca predškolske dobi koja pohađaju, ili ne pohađaju DV Cvrčak, zainteresirani za sudjelovanju u radionicama
  - razvoj vještina vezanih uz emocionalnu inteligenciju, komunikaciju, prepoznavanje potreba i emocija
  - razvoj socijalnih vještina kroz druženje na radionici
  - razvoj kreativnosti kao oblik prevencije nepoželjnih oblika ponašanja
  - prevencija nasilnih oblika ponašanja kroz učenje novih ponašanja kojima se mogu pokazati negativne emocije
2. roditelji djece koja pohađaju radionicu
  - edukacija o nenasilnim oblicima ponašanja, specifično za dob njihove djece
  - uvid u način djetetovog razmišljanja i promišljanja o temama iz radionice
3. mladi srednjoškolske dobi koji su se uključili u su-voditeljstvo radionica
  - korisno provođenje slobodnog vremena
  - prorada svih tema radionica kroz osobni život kako bi kvalitetno mogli odraditi su-voditeljstvo radionica
  - razvoj osjetljivosti za tuđe potrebe – posebice za potrebe djece

AKTIVNOSTI:

RUJAN 2009.:

- dogovor oko provođenja aktivnosti s ravnateljicom DV Cvrčak, Virovitica
- priprema i tiskanje promotivnih materijala
- podjela promotivnih materijala u Kutićima za roditelje pojedinih odgojnih skupina DV Cvrčak, Virovitica
- sastanak sa suvoditeljicama
  - **Datum:** srijeda, 30. rujan 2009.
  - **Mjesto:** Obiteljski centar VPŽ
  - **Prisutni:** Voditeljica programa i 6 suvoditeljica: Dorotea Feketić, Ivona Jurec, Helena Gašparić, Mirela Lacko, Tena Jović, Tajana Horvat
  - **Tema:** dogovor oko početka provođenja radionica, način izvođenja pojedinih radionica, očekivanja od suvoditeljica

LISTOPAD 2009. – PROSINAC 2009.

	Datum	Aktivnost	Metoda rada	Izvoditelji	Prisutni	Mjesto izvođenja
1	6. listopada 2009.; 17,00 – 18,00 sati	Početni roditeljski sastanak sa roditeljima koji su zainteresirani da im djeca pohađaju radionica	Prezentacija programa, diskusija	Sandra Matošina Borbaš, izvoditeljica Ivona Jurec, suvoditeljica Helena Gašparić, suvoditeljica Dorotea Feketić, suvoditeljica Mirela Lacko, suvoditeljica Tena Jović, suvoditeljica Tajana Horvat, suvoditeljica	5 majki i 5 djece (5 i 6 godina)	DV Cvrčak, Virovitica
2	16. listopada 2009.; 15,00 – 16,00 sati	1.Radionica emocionalne pismenosti Tema: upoznavanje (kroz igru smo se upoznavali, crtali omiljene životinje, dogovarali pravila i što ćemo raditi)	Grupni rad (igra, crtanje, ples, rasprava)	Sandra Matošina Borbaš, izvoditeljica Ivona Jurec, suvoditeljica Helena Gašparić, suvoditeljica Mirela Lacko, suvoditeljica Tena Jović, suvoditeljica Tajana Horvat, suvoditeljica	10 djece (3 – 6 godina)	DV Cvrčak, Virovitica

	Datum	Aktivnost	Metoda rada	Izvoditelji	Prisutni	Mjesto izvođenja
3	23. listopada 2009.; 15,00 – 16,00 sati	2. Radionica emocionalne pismenosti Tema: Potrebe (upoznavanje s terminom potreba, čitanje priče i rasprava, počeli izrađivati osobne karte na kojima se pišu vlastiti uspjesi i postignuća, koje su se dopunjavale svaki puta do zadnjeg susreta)	Grupni rad (igra, crtanje, ples, čitanje priče, rasprava)	Sandra Matošina Borbaš, izvoditeljica Ivona Jurec, suvoditeljica Helena Gašparić, suvoditeljica Mirela Lacko, suvoditeljica Tena Jović, suvoditeljica Tajana Horvat, suvoditeljica	13 djece (3 – 6 godina)	DV Cvrčak, Virovitica
4	30. listopada 2009.; 15,00 – 16,00 sati	3. Radionica emocionalne pismenosti Tema: Stvarni svijet (upoznavanje s osjetima, načinima na koji doživljavamo svijet, te kako određujemo da nam se nešto sviđa ili ne)	Grupni rad (igra, demonstracija, ples, crtanje, ispunjavanje listića, rasprava)	Sandra Matošina Borbaš, izvoditeljica Ivona Jurec, suvoditeljica Helena Gašparić, suvoditeljica Dorothea Feketić, suvoditeljica Mirela Lacko, suvoditeljica Tena Jović, suvoditeljica Tajana Horvat, suvoditeljica	9 djece (3 – 6 godina)	DV Cvrčak, Virovitica
5	06. studeni 2009.; 15,00 – 16,00 sati	4. Radionica emocionalne pismenosti Tema: Svi smo različiti (glumljenje različitih životinja, učenje da smo svi različiti i različito doživljavamo svijet, gledanje čarobne kutije)	Grupni rad (gluma, rad s knjigom, rasprava, crtanje, ples, rad s didaktičkim materijalom)	Sandra Matošina Borbaš, izvoditeljica Helena Gašparić, suvoditeljica Mirela Lacko, suvoditeljica Tena Jović, suvoditeljica Tajana Horvat, suvoditeljica	10 djece (3 – 6 godina)	DV Cvrčak, Virovitica
6	13. studeni 2009.; 15,00 – 16,00 sati	5. Radionica emocionalne pismenosti Tema: Što želim (raspravljali smo o željama, kako ih ostvarujemo, o kome ovisi da se one mogu ostvariti)	Grupni rad (igra, crtanje, rasprava)	Sandra Matošina Borbaš, izvoditeljica Helena Gašparić, suvoditeljica Mirela Lacko, suvoditeljica Tena Jović, suvoditeljica Tajana Horvat, suvoditeljica	11 djece (3 – 6 godina)	DV Cvrčak, Virovitica

	Datum	Aktivnost	Metoda rada	Izvoditelji	Prisutni	Mjesto izvođenja
7	20. studeni 2009.; 15,00 – 16,00 sati	6. Radionica emocionalne pismenosti Tema: Emocije – sreća (upoznavanje s emocijama, naglasak na emociji sreće, kada sam sretan, što me čini sretnim)	Grupni rad (ples, rad s didaktičkim materijalom „Kutija osjećaja“, rasprava, crtanje, gluma)	Sandra Matošina Borbaš, izvoditeljica Helena Gašparić, suvoditeljica Mirela Lacko, suvoditeljica	11 djece (3 – 6 godina)	DV Cvrčak, Virovitica
8	27. studeni 2009.; 15,00 – 16,00 sati	7. Radionica emocionalne pismenosti Tema: Emocije – ljutnja (upoznavanje s emocijama, misaonim, ponašajnim komponentama, glumljenje pojedinih emocija, razgovor o ljutnji, crtanje kako se ljutimo)	Grupni rad (gluma, ples, rasprava, crtanje, rad s didaktičkim materijalom „Kutija osjećaja“)	Sandra Matošina Borbaš, izvoditeljica Helena Gašparić, suvoditeljica Mirela Lacko, suvoditeljica Tena Jović, suvoditeljica Tajana Horvat, suvoditeljica	9 djece (3 – 6 godina)	DV Cvrčak, Virovitica
9	04. prosinac 2009.; 15,00 – 16,00 sati	8. Radionica emocionalne pismenosti Tema: Emocije – ljutnja (kreativne tehnike opuštanja i disanja, načini ljutnje, prezentacija osjećaja kroz igru s lutkama)	Grupni rad (gluma, rasprava, crtanje, rad s didaktičkim materijalom „Kutija osjećaja“, rad s lutkom)	Sandra Matošina Borbaš, izvoditeljica Helena Gašparić, suvoditeljica Mirela Lacko, suvoditeljica Tena Jović, suvoditeljica Tajana Horvat, suvoditeljica	12 djece (3 – 6 godina)	DV Cvrčak, Virovitica
10	11. prosinac 2009.; 15,00 – 16,00 sati.	9. Radionica emocionalne pismenosti Tema: prijateljstvo (rasprava kako čuvamo prijatelje, kojim ponašanjima, riječima)	Grupni rad (rasprava, crtanje, rad s didaktičkim materijalom „Kutija osjećaja“, rad s knjigom)	Sandra Matošina Borbaš, izvoditeljica Helena Gašparić, suvoditeljica Mirela Lacko, suvoditeljica Tena Jović, suvoditeljica Tajana Horvat, suvoditeljica	12 djece (3 – 6 godina)	DV Cvrčak, Virovitica

	Datum	Aktivnost	Metoda rada	Izvođači	Prisutni	Mjesto izvođenja
11	18. prosinac 2009. ; 15,00 – 16,00 sati	Završna radionica s roditeljima gdje je roditeljima predstavljen program, detaljno opisano što je rađeno, podijeljeni su im materijali za daljnji rad s djecom kod kuće, djeca su dobila svoju osobnu kartu koja je ispunjavana tijekom radionice, a voditeljica, suvoditeljice i djeca su demonstrirali neke vježbe.	Prezentacija programa, diskusija, gluma	Sandra Matošina Borbaš, izvođačica Helena Gašparić, suvoditeljica Mirela Lacko, suvoditeljica Tena Jović, suvoditeljica Tajana Horvat, suvoditeljica	12 djece (3 – 6 godina) 10 roditelja djece koja su pohađala radionice	DV Cvrčak, Virovitica

- prije svake radionice, od 14,30 do 15,00 sati održan je sastanak sa suvoditeljicama, gdje su se voditeljica i suvoditeljice dogovorile oko točnog odvijanja same radionice (voditeljica je pripremila sve materijale, a na sastanku se dogovaralo koju će aktivnost provesti pojedina suvoditeljica).

EVALUACIJA

Evaluacija programa održavana je nakon provođenja svake radionice. Na prvoj radionici djeci se objasnio način na koji evaluiraju programe (izborom 😊, 😞), te se na završnom sastanku na isti način očekivala evaluacija i od strane roditelja.

radionica	evaluacija	radionica	evaluacija
Uvodna	10 😊	Emocije - sreća	11 😊
Potrebe	12 😊; 1 😞 *	Emocije - ljutnja	9 😊
Stvarni svijet	9 😊	Emocije - ljutnja	12 😊
Svi smo različiti	10 😊	Prijateljstvo	12 😊
Što želim	10 😊, 1 😞 *	Zajednički sastanak roditelja i djece	Djeca - 12 😊 Roditelji – 10 😊

* razlog 😞 u ovim radionicama je bio u tome što je jedan dječak dosta agresivno nastupao prema jednoj djevojčici, te je ona bila vrlo tužna zbog toga. Razgovorom sa dječakom i njegovom majkom problem je otklonjen

Dodatnom internom evaluacijom voditeljica programa pratila je svako dijete koje je sudjelovalo u radionicama po nekoliko točaka:

- **jasnoća izražavanja potreba i želja** – sva su djeca pokazala napredak
- **jasnoća pokazivanja emocija** – skoro sva su djeca pokazala napredak
- **jasnoća prepoznavanja emocija kod prijatelja** – skoro sva su djeca pokazala napredak
- **reagirane na tuđe emocije ponašanjem** – skoro sva su djeca pokazala napredak

2. DIO PROGRAMA

EMOCIONALNA PISMENOST ZA VELIKE I MALE

Na osnovu izraženih želja roditelja, radionice su nastavljene i tijekom početka 201. godine. Neke od tema koje su obrađivane na radionicama su obrađene zajedno s roditeljima, s time da im je dana uputa i primjer kako da vježbe provode kod kuće, kako da na neke stvari u ponašanju svoje djece primijete kod kuće.

U suradnji s volonterkama – suvoditeljicama, osmišljene su 4 radionice:

Utorak, 16. veljače 2010. od 17,00 do 19,00 sati

- **tema:** izrada maski od emocija, glumljenje emocija, prepoznavanje emocija
- **metoda rada:** kreativni rad, gluma, ples, razgovor
- **cilj:** naučiti prepoznati pojedine vrste emocija, odglumiti ih, naučiti ih imenovati
- **ukupno pristuno:** 16 korisnika (7 roditelja, 9 djece)

Utorak, 16. ožujak 2010. od 17,00 do 19,00 sati

- **tema:** ljutnja i što s njom
- **metoda rada:** kreativni rad, razgovor, izrada plakata
- **cilj:** naučiti prepoznati načine reakcije na ljutnju, priče o ljutnji
- **ukupno pristuno:** 16 korisnika (5 roditelja, 7 djece, 4 suvoditeljice)

Utorak, 20. travnja 2010. od 17,00 do 19,00 sati

- **tema:** opuštanje
- **metoda rada:** meditativne vježbe, razgovor, crtanje, vođena fantazija
- **cilj:** naučiti se opustiti, biti kreativan i smiren
- **ukupno prisutno:** 17 korisnika (6 roditelja, 9 djece, 2 suvoditeljice)

Utorak, 11. svibanj 2010. od 17,00 do 19,00 sati

- **tema:** kako volim moju obitelj
- **metoda rada:** razgovor, crtanje,
- **cilj:** naučiti razliku između lijepih i ružnih riječi, lijepih i ružnih ponašanja, osvijestiti kojim ponašanjima čuvamo prijatelje i obitelj, kojima ne
- **ukupno prisutno:** 20 korisnika (7 roditelja, 9 djece, 4 suvoditeljice)

EVAUACIJA

Na zadnjoj radionici, roditelji i djeca su procijenili radionice, teme i način rad:

DJECA (u suradnji s roditeljima su ispunjavali evaluacijski listić):

Koliko si zadovoljan/zadovoljna radionicama u obiteljskom centru (zaokruži)?

Izrada maski emocija - 9 odgovora ☺ (100%)

Ljuttnja – 9 odgovora ☺ (100 %)

Opušttanje – 9 odgovora ☺ (100 %)

Kao volim svoju obitelj– 9 odgovora ☺ (100 %)

Koliko si zadovoljna/zadovoljan s radionicama emocionalne pismenosti sve zajedno (i u vrtiću, i u obiteljskom centru)? – 9 odgovora ☺ (100 %)

Što ti se najviše svidjelo?

- *bio sam s mamom, ona mi je u svemu pomagala. Poslije idemo zajedno na sladoled. Nadam se da ću u centar doći kad budem išao u školu*
- *upoznao sam kutiju punu osjećaja i čitao knjige o tome kada sam tužan, sretan, ljut i uplašen*
- *izrada maski i tema ljuttnje jer sam bila s prijateljicom*
- *u vrtiću kada smo se igrali stolicama*
- *volim što mogu crtati koliko želim*
- *dok smo učili svi zajedno*
- *dok smo čitali priče o drvetu*
- *crtanje, slikanje*
- *kada smo lijepili magnetima što je dobro, što nije*
- *slikanje*
- *dok sam se igrala*

RODITELJI:

U kojoj mjeri ste zadovoljni cijelim program Radionice emocionalne pismenosti:

prvi dio/radionice u vrtiću – 5,0

drugi dio/radionice u Obiteljskom centru – 4,72

ukupno - 5,0

- *sviđa mi se što djeca vole dolaziti ovamo*
- *vrlo sam zadovoljna programom*
- *veoma poučne aktivnosti za roditelje i djecu*
- *stvarno poučno, prekrasno druženje djece i majki*
- *što prije napraviti program da se pomogne roditeljima ok odgoja*

POTREBE	DA (86%)	NE (14%)	DJELOMIČNO (0%)
ŽELJE	DA (72%)	NE (28%)	DJELOMIČNO (0%)
EMOCIJE	DA (100 %)	NE (0%)	DJELOMIČNO (0%)
KOMUNIKACIJA	DA (100 %)	NE (0%)	DJELOMIČNO (0%)
OPUŠTANJE	DA (100 %)	NE (0%)	DJELOMIČNO (0%)
LJUTNJA	DA (100 %)	NE (0%)	DJELOMIČNO (0%)

Da li ste primijetili neke promjene u odnosu s djetetu ili u njegovom ponašanju koje možete povezati s temama radionice? Ako da, pojasnite.

- *emocije i ljutnja . zatvoreno dijete je počelo komunicirati o željama, zašto je ljut, što želi*
- *otvoreniji je, nešto poslušniji, postao je osjetljiv na svađu*
- *kontrolira emocije, sjeti se u pojedinim situacijama što smo radili*
- *osjeća se veliki pomak u izražavanju emocija i načinu komunikacije*
- *počeo je komunicirati riječima, a ne samo plakati i biti samokritičan*
- *pričamo više o tome kako se osjećamo*
- *kontrolira ljutnju*
- *prije je bila totalna individualka u igri, a sada voli grupni rad i igru*

Da li ste primijenili neke od preporuka/aktivnosti/vježbi naučenih na Radionicama?

- *izražavanje emocija*
- *da*
- *svaki dan smo pisali što je napravila taj dan*
- *vježbe opuštanja*

Da li smatrate te aktivnosti korisnima za razvoj djece?

- *da*

Upišite komentare/prijedloge:

- *curke (volonterke su krasne), djeca ih obožavaju*
- *nadam se da ćemo se nataviti družiti*
- *predlažem da se igraonice dalje nastave*